

Bilaga 5

Ekonomisk konsekvensanalys

1 Ekonomisk konsekvensanalys

1.1 Inledning

För att klara möta de stora underhålls- och investeringsbehov som finns inom den allmänna VA-verksamheten behöver taxan höjas. Taxan behöver höjas successivt för att skapa en ekonomisk hållbarhet där utrymme finns för att hantera investerings- och underhållsbehoven i VA-anläggningar och VA-ledningsnätet. Denna konsekvensanalys syftar till att beräkna vilka höjningar av taxan som kommer att krävas för att finansiera nödvändiga investeringar och underhåll.

Det framgår av vattentjänstlagen (§ 34) att kommunen ska besluta om en VA-taxa där avgifter för dricksvatten och spillvatten regleras. Avgifterna får inte överskrida de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva VA-anläggningen i kommunen och verksamheten får inte drivas så att den totalt sett ger en väsentlig vinst. Huvudprincipen är att avgifterna ska bekosta det som kommer VA-kollektivet tillgodo. Bedömningen ska ske med hänsyn till anläggningen som helhet. Om det sker ett väsentligt överuttag är kommunen i princip återbetalningsskyldig.

Huvudregeln är att kostnadsfördelningen sker utifrån en skälig och rättvis grund, vilket innebär att VA-avgifterna ska bestämmas med hänsyn till den huvudsakliga nytta som varje enskild fastighet har av VA-anläggningen. Avgifter brukar delas upp i anläggningsavgifter och bruksavgifter. Anläggningsavgift är en engångsavgift som ska täcka den kostnad som uppstår för att ordna en allmän VA-anläggning till en fastighet. Bruksavgift är en återkommande avgift som ska täcka drift- och underhållskostnader och andra kostnader som inte täcks av anläggningsavgiften.

Vattentjänstlagen medger att hela VA-verksamheten avgiftsfinansieras men det finns inga juridiska hinder mot att kommunerna skattefinansierar sin VA-verksamhet. Denna rätt följer av det kommunala självstyret. Om kommunen skattefinansierar verksamheten ska kommunallagens regler tillämpas. En hög grad av skattefinansiering kan komma i konflikt med intentionerna i ramdirektivet för vatten. Utgångspunkten i ramdirektivet är att den som använder vattnet eller förorenar vatten ska betala för det. Samtliga svenska kommuner strävar efter full avgiftsfinansiering, och eventuell skattefinansiering sker bara som tillfälliga åtgärder och i undantagsfall.

Det är tillåtet enligt vattentjänstlagen (§ 30) att göra överuttag om medlen ska gå till åtgärder som är del av en investeringsplan. Det ska framgå av investeringsplanen vad medlen ska användas till, hur mycket och när. Det kan handla om nyinvesteringar i tjänster som förut inte tillhandhållits och som kommer hela kollektivet till gagn. Det gäller inte för utbyggnad av anläggningen till nya kunder eller till ersättningsinvesteringar. Ersättningsinvesteringar är investeringar som innebär bibehållen funktionalitet, medan strategiska investeringar omfattar åtgärder som medför en ökad standard eller funktionalitet. Ny- och ombyggnationer är således strategiska investeringar som kan finansieras genom ökad taxa.

1.2 Avgränsning

I denna konsekvensanalys har följande ingått:

- Scenario 1 med drift- och investeringskostnader
- Scenario 2 med drift- och investeringskostnader
- Scenario 3 med drift- och investeringskostnader
- Utbyggnad av verksamhetsområden enligt handlingsplanen
- Utredningsarbeten enligt handlingsplanen

I konsekvensanalysen ingår drift- och investeringskostnader fram till 2026.

1.3 Scenarier med drift och investeringar

För att ge en bild av vilka framtida valmöjligheter som finns beskrivs tre olika scenarier i VA-planens kapitel 2.1; Utveckling av den kommunala VA-verksamheten. Grovt kalkylerade kostnader för de olika scenarierna finns i underlagsmaterialet till den ekonomiska konsekvensanalysen.

1.4 Utredningsarbeten

Uppskattade kostnader för de utredningar som kommer att tas fram med konsultstöd och som finns med i Handlingsplanen, Bilaga 4 till VA-planen, bedöms sammantaget uppgå till ca 2,8 kkr. Utredningarna behöver finansieras genom förstärkning av driftbudgeten under 2017-2020.

Utredning
Greaströmmen
Mon, Gustavsfors
Bräckan
Ekebol
VA-plan
Nya vattenskyddsområden för de kommunala dricksvattentäkterna
Vattenförsörjningsplan
Nödvattenplan
Slamhanterings- och kretsloppsplan
Dagvattenpolicy
Aktualisera verksamhetsområden för vatten, spill och dagvatten
Drift-, underhålls- och förnyelseplan - del 1a vattenverk - del 1b avloppsreningsverk - del 2 (ledningar)

1.5 Utbyggnad av kommunala verksamhetsområden

I VA-planens kapitel 2.5 redovisas de områden där kommunen ser behov av att bygga ut det kommunala verksamhetsområdet. Preliminära kostnadskalkyler på respektive utbyggnad har gjorts, men ytterligare utredningar krävs för att klarlägga mer exakta belopp. Beroende på vilka fastigheter som ska anslutas, omfattningen av sprängningsarbeten etc. bedöms den totala kostnaden för utbyggnadsområdena nedan uppgå till mellan 35 och 45 mkr.

Utbyggnadsområde	
Dingelvik	
Strandvägen	
Mörrenäset	
Karls Udde	
Låftmans Backe (ansluta en brunn)	
Enesund	
Laxsjövägen	
Stuput	
Varvsvägen	
Summa	Ca 40 mkr

1.6 Taxans utveckling

Drift- och investeringskostnaderna för de olika scenarierna, utredningarna och merparten av kostnaden för utbyggnadsområdena (1.3 – 1.5) har lagts in i en kalkyl för perioden 2017-2026, för att få fram de årliga kostnaderna som taxan ska täcka. Taxeökningen har därefter räknats om till en genomsnittlig procentsats för att få en jämn taxeutveckling över tid.

Kostnaderna för utbyggnadsområdena bedöms inte enbart kunna tas ut av de fastigheter som ansluts, utan stora delar av denna kostnad måste täckas av hela VA-kollektivet, dvs brukningsavgifterna.

En del av de investeringar som behöver göras kommer att komma hela samhället till del, inte enbart VA-kollektivet. Det kan vara nyttor såsom reservvatten eller miljövinster som hela befolkningen har nytta av och som därför bör finansieras genom skattekollektivet.

Nedan beskrivs hur bruknings- och anläggningsavgifterna behöver utvecklas.

1.6.1 Brukningsavgift

Brukningsavgift är en återkommande avgift som ska täcka drift- och underhållskostnader samt upparbetade kapitalkostnader.

För att kunna analysera hur brukningsavgiften för den enskilde abonnenten kommer att utvecklas fram till 2026 beräknas en fiktiv brukningsavgift för en normalvilla. Definitionen av normalvillan är hämtad från Svenskt Vatten för att kunna jämföras över hela landet. Normalvillan är 150 m² stor, har en tomtyta på 800 m² och en vattenförbrukning på 150 m³/år. Normalvillan är ansluten till vatten, spill och dagvatten.

Genom att se på utvecklingen av brukningsavgiften för en normalvilla jämförs hur de olika scenarierna påverkar taxan.

Innevarande år, 2016, är brukningsavgiften för normalvillan i Bengtsfors kommun 8 677 kr (inkl. moms), en höjning med 3 % från 2015. Uppgift på brukningsavgiften för normalvillan är hämtad från statistiken hos Svenskt vatten, vilken baseras på uppgifter som kommunen lämnar årligen.

För att täcka drift- och investeringskostnader skulle taxan behöva höjas med ca 6,5 % (+/- 0,5 %) om året fram till 2026. Det skulle innebära att brukningsavgiften är uppe i 16300 kr (inkl. moms) för helåret 2026, en höjning med 90 % över 10 år. Det skiljer sig inte så mycket mellan de olika

scenarierna, scenario 2 och 3 är i stort sett likvärdiga medan scenario 1 innebär 0,5 % högre taxehöjning per år.

1.6.2 Anläggningsavgift

Anläggningsavgift är en engångsavgift som ska täcka hela eller del av kostnaden för att bygga ut ledningsnätet till de fastigheter som ska anslutas. Kostnaden för utbyggnad i olika områden skiljer sig mycket åt beroende på mark- och terrängförhållanden och bebyggelsens täthet.

Kommunen behöver besluta om en ny anläggningsavgift (normaltaxa) som ska användas för nya anslutningar i såväl befintliga verksamhetsområden som utbyggnadsområden. Därutöver har kommunen möjlighet att besluta om att en särskild taxa ska tillämpas inom ett visst område (särtaxa) om det visar sig vara extra dyrt eller på annat sätt är orimligt att ta ut normaltaxa i just det området. Alla utbyggnadsområden kan dock inte betraktas som särtaxeområden.

1.6.2.1 Nya områden

Den uppskattade kostnaden för att bygga ut ledningsnäten för spillvatten i de föreslagna utbyggnadsområdena är mellan 35 och 45 mkr och tillsammans rör det sig om cirka 135 byggnader som kan anslutas. Det ger en medelkostnad på mellan 250 och 310 kkr per anslutning. Kommunen bedömer att det inte är möjligt att ta ut en så hög anslutningsavgift, det skulle få alltför stora effekter på nybyggnation och innebära alltför stora ekonomiska konsekvenser för den enskilde fastighetsägaren. Fastighetsvärdet bedöms inte öka fullt ut i motsvarande grad. Kommunen bedömer att en anslutningsavgift (enligt normaltaxa) inte bör uppgå till mer än 150 kkr (inklusive moms).

Merparten av fastigheterna i utbyggnadsområdena är redan idag anslutna till kommunalt vatten genom avtal. Det innebär att de redan har betalat anslutningsavgift för vatten och därför enbart ska betala för avloppsanslutningen vilket motsvarar 75 % av anslutningsavgiften. Den del av kostnaden som inte kan tas ut måste täckas av bruksavgifterna för hela VA-kollektivet.

I samband med att ett nytt verksamhetsområde fastställs ska kommunfullmäktige också besluta om hur anläggningskostnaden ska fördelas. I vissa lägen kan det också vara skäligt att gå in med skattemedel om det till exempel ger en stor miljönytta som är till gagn för hela samhället.

1.6.2.2 Befintliga områden

I tätorterna finns det till största delen utbyggt va-nät och anläggningsavgiften baseras på investeringskostnaden som uppstod när området byggdes ut. Bengtsfors kommun har samma anläggningsavgift för nyanslutningar i samtliga nuvarande verksamhetsområden. Anläggningsavgiften är i år, 2016, drygt 82 kkr. Kommunen har i vissa fall legat ute med kostnaderna och därmed har finansiella kostnader uppstått som inte räknats med i anläggningsavgiften utan belastat driften. En ny anslutning innebär dessutom att en ny anslutningspunkt måste upprättas och i samband med det uppstår kostnader för grävning etc. För att täcka de faktiska kostnaderna behöver anslutningsavgiften inom befintliga verksamhetsområden höjas.

1.6.3 Skattefinansiering

Vattentjänstlagen medger att hela VA-verksamheten avgiftsfinansieras men det finns inga juridiska hinder mot att kommunerna skattefinansierar sin VA-verksamhet. Denna rätt följer av det kommunala självstyret. Om kommunen

skattefinansierar verksamheten ska kommunallagens regler tillämpas. En hög grad av skattefinansiering kan komma i konflikt med intentionerna i ramdirektivet för vatten. Utgångspunkten i ramdirektivet är att den som använder vattnet eller förorenar vatten ska betala för det. Samtliga svenska kommuner strävar efter full avgiftsfinansiering, och eventuell skattefinansiering sker bara som tillfälliga åtgärder och i undantagsfall.

Ett sådant område där det kan vara motiverat med skattefinansiering är reservvatten. Ett annat område där det kan vara motiverat med skattefinansiering är utbyggnad av verksamhetsområden. Motivet till detta är miljöaspekten. Kommunen bedömer att en rimlig nivå på skattefinansiering kan vara cirka 50 mkr, eller 5 mkr per år under tio år. I en krissituation måste alla invånare kunna förlita sig på att särskilt viktiga funktioner såsom vård, äldreomsorg, matlagning och hemvård fungerar. En fungerande vattenförsörjning är en grundförutsättning.

1.6.4 Omvärldsanalys

Svenskt Vatten gör en generell bedömning att va-taxorna i Sverige behöver höjas i en snabbare takt framöver beroende på investeringsbehov och ökande krav på vatten och avloppstjänsterna. Man ser också ett klart samband mellan antalet meter ledning per invånare och taxenivån. De kommuner som har högst taxa är samtliga mindre än 16 000 invånare och/eller har skärgård. Dessa kommuner är mer glest befolkade och det krävs betydligt större ledningslängder per ansluten, dricksvatten- och avloppsreningsverk betjänar avsevärt färre personer och ibland krävs speciallösningar på grund av skärgård, långa avstånd eller topografi.

Anläggningsavgiften varierar stort mellan kommunerna i Sverige. Den största andelen ligger dock mellan 50-150 kkr 2015. Bengtsfors kommun har i dagsläget en anläggningsavgift på 82 kkr.

Anläggningsavgift intervall	Antal kommuner
0-50 kkr	11
51-100 kkr	89
101-150 kkr	119
151-200 kkr	53
201-250 kkr	13
251-300 kkr	5

Lägst ligger Överkalix med 21 kkr och högst ligger Uddevalla med 274 kkr.

Som en jämförelse har vi lyft fram lägsta och högsta bruksavgifterna i Sverige, Västra Götaland och Värmland. Siffrorna är från Svenskt vattens statistik avseende 2015. Bengtsfors låg 2015 på en bruksavgift på 8 424 kr för normalvillan.

Region	Lägst, årskostnad inkl. moms	Högst, årskostnad inkl. moms
Sverige	Stockholm, 2 964 kr	Tanum, 10 944 kr
Västra Götaland	Tibro, 3 396 kr	Tanum, 10 944 kr
Värmland	Säffle, 5 820 kr	Storfors, 9 348 kr

Det är rimligt att anta att de kommuner som har låga brukningsavgifter kommer att behöva höja dessa kraftigt i framtiden för att klara nödvändiga investeringar. Svenskt Vatten ser ett problem i att kommunerna jämför taxenivåerna med varandra. Det kan leda till att man inte vågar ta höjd för nödvändiga insatser i investering, drift och underhåll.

1.7 Sammanfattning

För att täcka drift- och investeringskostnader skulle taxan behöva höjas med ca 6,5 % (+/- 0,5 %) om året fram till 2026. Det skiljer sig inte så mycket mellan de olika scenarierna, scenario 2 och 3 är i stort sett likvärdiga medan scenario 1 innebär drygt 0,5 % högre taxehöjning per år.

Kommunen behöver besluta om en ny anläggningsavgift (normaltaxa) som ska användas för nya anslutningar i såväl befintliga verksamhetsområden som utbyggnadsområden. Kommunens bedömning är att en anslutningsavgift (enligt normaltaxa) inte bör uppgå till mer än 150 kkr (exklusive moms).

Det kan vara motiverat med en skattefinansiering av reservvattenfunktionen och utbyggnad av verksamhetsområden eftersom det är viktigt för hela kommunen.